

سلسلہ دروس خارج

اصول فقہ

استاد پیدہ حسن خمینی

موضوع: تمایز علوم

جلسہ:

۶۱

تاریخ:

۱۵ / ۸ / ۸۹

نظریات پیرامون

«تمایز علوم»

۱. تمایز علوم به «تمایز موضوعات»

مقدمه ۱:

آیا علوم «احتیاج به موضوع» دارند؟

سه نظریه وجود دارد:

احتیاج دارد

قائل: آخوند خراسانی (ره)

احتیاج ندارد

قائل: حضرت امام (ره)

نظریه تفصیل

مرحوم بجنوردی

نظر مرحوم مشکینی

نظر آخوند خراسانی ره

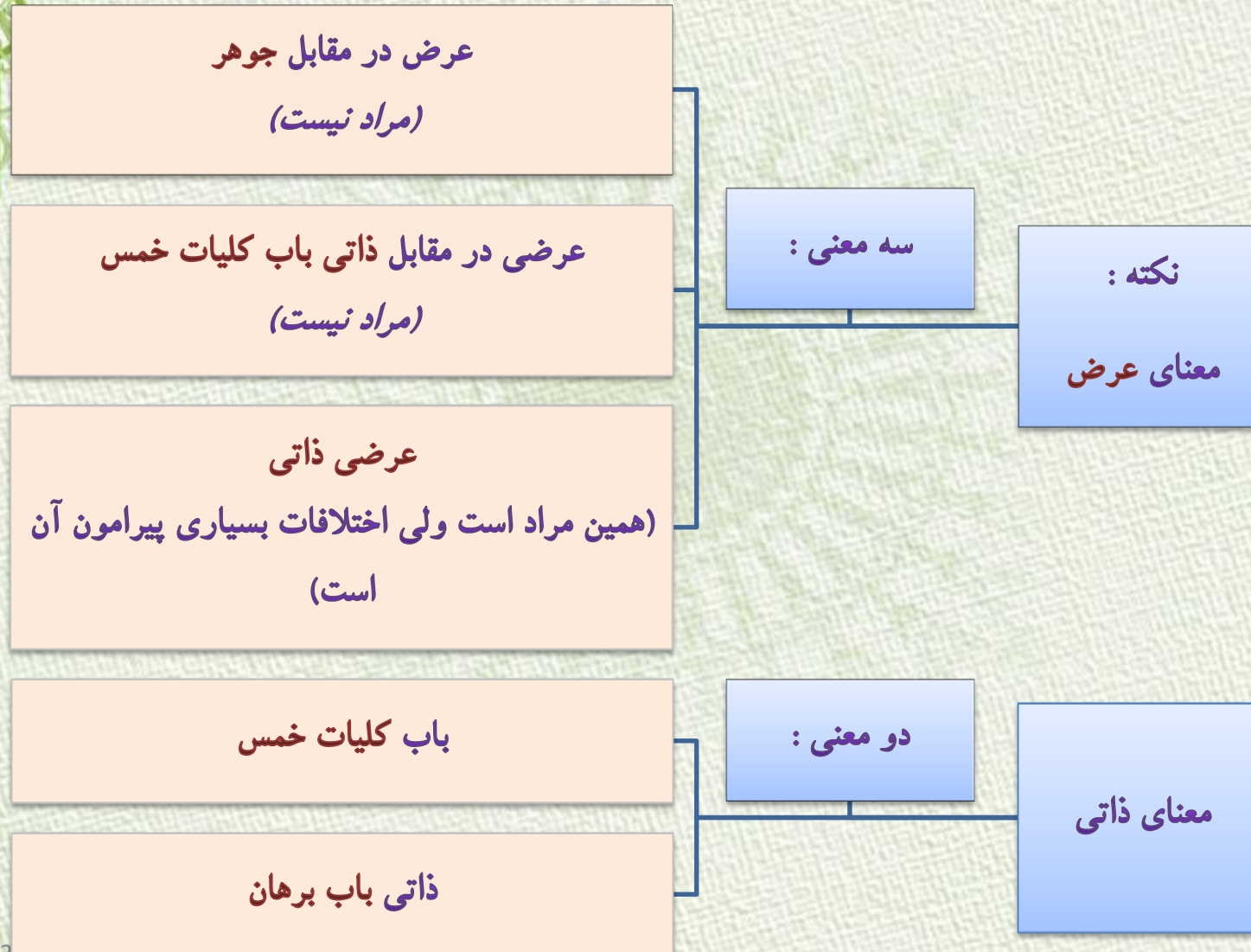
نظر علامه طباطبایی

بررسی نظرات

مقدمه ۲:

تحقیق پیرامون معنای «عوارض ذاتیه»

نظر مرحوم
آخوند

آنچه عارض بر
شیء دیگر می شود

به سبب واسطه در
عروض (۱)

به سبب واسطه در
ثبوت

بدون واسطه

واسطه داخلیه

واسطه خارجیه

مساوی با معروض (۹)

اعم از معروض (۱۰)

اخص از معروض (۱۱)

مساوی با معروض (۲)

اعم از معروض (۳)

اخص از معروض (۴)

مساوی با معروض (۵)

اعم از معروض (۶)

اخص از معروض (۷)

مباین با معروض (۸)

همه اقسام عرضی
ذاتی است
غیر از شماره (۱)

نظر
طباطبائی

آنچه عارض بر
شیء دیگر می شود

به سبب واسطه در
عروض (۱)

به سبب واسطه در
ثبوت

بدون واسطه

واسطه داخلی

واسطه خارجی

مساوی با معروض (۹)

اعم از معروض (۱۰)

اخص از معروض (۱۱)

مساوی با معروض (۲)

اعم از معروض (۳)

اخص از معروض (۴)

مساوی با معروض (۵)

اعم از معروض (۶)

اخص از معروض (۷)

مباین با معروض (۸)

عرضی ذاتی فقط
شماره (۹)

نتیجه مباحث نظریه اول:

قول به «تمایز علوم به تمایز موضوعات است» منتفی می باشد

لو سلمنا : علوم احتیاج به موضوع دارند

با این وجود ، برخی همچون آخوند ره، اصرار دارند که تمایز علوم به

موضوعات نیست

تقریری از کلام آخوند

اشکال اول : چرا موضوعات نمی توانند مائز بین علوم باشند؟

جواب : در این صورت هر مسأله ای (به جهت داشتن موضوع علی حده) ، باید یک علم جداگانه می شد.

اشکال دوم : همین اشکال در بحث اغراض هم پیش می آید؟

جواب : مراد از غرض، فایده مترتب بر هر مسأله نیست بلکه غرضی است که مدوّن به واسطه آن، علم را تدوین می کند

ما می گوییم :

اگر تمایز علوم به اغراض است، دیگر چه نیازی است که گفته شود هر علمی دارای موضوع می باشد.